

DARKO POSAVEC

Zagreb

## Jači od smrti

Ova je godina tragično počela za britanske ribare. Koncem januara i početkom februara, za nekoliko dana, potonula su tri ribarska broda izazvavši smrt 59 mornara. Od 60 ribara spasio se samo jedan i to na nevjerojatan način. Takav slučaj u povijesti još nije zabilježen. Čovjek koji će ući u povijest zove se Harry Eddom, a bio je kormilar na kočaru »Ross Cleveland« od 660 brt. No, evo kako se to zbilo . . .

Prvih dana februara kočar »Ross Cleveland« isplovio je na ribanje iz luke Hull u pravcu sjevera. Što je više odmicao na sjever, vrijeme se pogoršavalo, a temperatura postajala nižom. Uskoro se brod našao usred razbješnelog mora koje se prelijevalo preko palube. Zaostala voda sve se više pretvarala u led i brod je uskoro ličio na neobičnu santu leda. Ledena kora uskoro je bila debela više od pola metra. I tada se dogodilo ono najgore. Ledom otežanu lađu jedan je orijaški val prevrnuo. U posljednji čas, radiist je poslao posljednju poruku: »TONEMO. POZDRAVITE NAŠE OBITELJI. BROD SE PREVRĆE« . . . U etaru je nastao muk, a u zapjenjenom moru dovršavala se drama. Ljudi su se borili za život . . .

Našavši se u vodi Eddom, koji je u času nesreće bio na mostu, uspio je da se sa dva druga uspne na gumenu splav. Tu su splav mornari u posljednji čas bacili s palube u more. Vjetar je puhao brzinom od stotinu kilometara na sat. Temperatura se spustila na — 15° C, a mrak je bio neproziran, jer se brodom dogodio u ponoć. Sve to činilo je njihov položaj još beznadnijim. I dok su tako valovi i vjetar gurali splav prema obali Islanda, Eddomovi su drugovi umrli od hladnoće. Splav je najzad stigla do kamenite obale Islanda. Eddom se popeo na obalu i stao tražiti neku kuću. Pošao je u unutrašnjost kroz snježnu vijavicu. Bile su to milje i milje očajničkog hoda. Čitavo to vrijeme sam je sebi ponavljao: »Umrijet ću ako padnem«.

Napokon je stigao do jedne napuštene kolibe. Uzalud je pokušao otvoriti vrata i najzad se iscrpljen strušio kraj njih. Oduvao se do ovčjeg tora i tu zaspao.

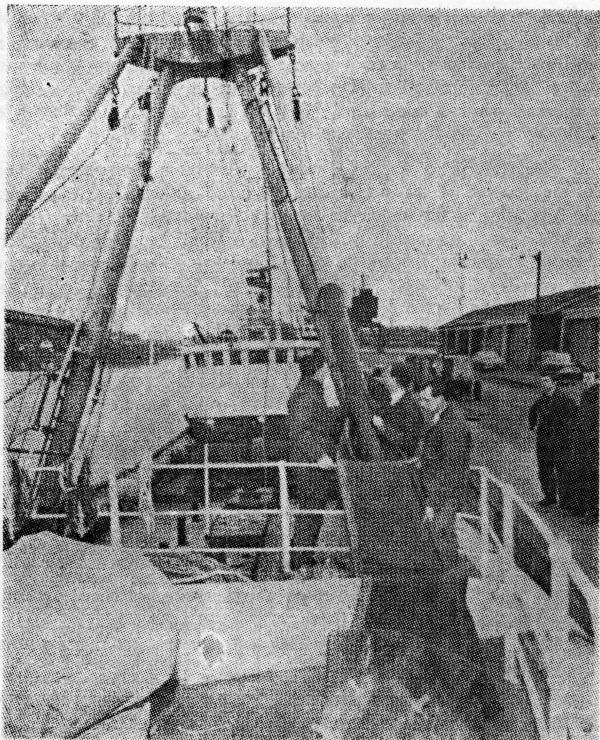
Ujutro ga je živa našao jedan pastir. Odveo ga je kući, nahranio i ugnijao, a potom predao vlastima koje su ga smjestile u bolnicu u Isafjordu gdje je zadržan da se oporavlja.

Uzevši sve nevolje koje je Eddom pretrpio postavlja se pitanje kako je uopće mogao ostati živ? Medicinski i pomorski krugovi sada živo proučavaju ovaj slučaj.

U časopisu »Fairplay« britanski stručnjak Andrew Nash piše o tome:



Harry Eddom da svojom majkom u bolnici



*Uređaj za odleđivanje na kočaru »Boston Phantom« koji lovi pred zapadnom obalom Islanda. Uređaj se sastoji od gumene navlake preko izloženih dijelova broda u koju se upumpava i ispumpava komprimirani zrak, te se tako lomi ledena kora na njoj. Pokaže li se uspješnom svi će britanski kočari koji love u Arktiku dobiti takvu zaštitu*

»Malo je nedostajalo pa da Harry Eddom, kormilar i jedini preživjeli član posade kočara »Ross Cleveland«, izgubi život u ledenom Atlantiku. Njegov slučaj je jasan dokaz da čovjek može preživjeti brodolom u ledenim arktičkim vodama. Međutim, za to je potrebna hladnokrvnost i čvrsta volja za životom.

Kad se kočar prevrnuo, Eddom je pao u more. Drugovi su ga izvukli u gumenu splav. Ovo je prvi važan detalj. Eddom je bio potpuno obučan jer je vršio službu, dok su njegovi drugovi stigli na sebe staviti tek najnužnije.

Odjeća pomaže da se zadrži tjelesna toplina, a Eddomova gumena odjeća spriječila je i kompletno promakanje. Zbog toga je on preživio, a ostali se smrznuli.

Splav je plutala 10 sati. Za to vrijeme slabo odjeveni mornari gubili su tjelesnu toplinu, dok je Eddom zadržavao svoju. Kad se iskrcao, našao je na kolibu, ali je ona bila zaključana. Ipak imao je još toliko snage da se dovuče i skloni u tor za ovce. Sklonište je, možda, najvažnije da bi se promrzli brodolomac održao na životu. Čak i rupa u snijegu može pružiti zaklon od vjetrova, a vjetar je mnogo opasniji od same hladnoće.

Na Arktiku ima patuljastog drveća i grmlja i lako je postaviti improvizirani šator. Snijeg često stvara nanose oko

tog drveća, ali u smetu uvijek ostaje rupa oko debla, a najniže granje tvori neku vrst krova, što sve može poslužiti kao dobar zaklon.

Ako nema drveća, može se izgraditi igloo od blokova snijega, ili iskopati uzak rov pokriven ugaženim snijegom. Što je sklonište manje, to je ono toplije, ali treba iskopati i dvije male rupe u stropu radi ventilacije.

Slijedeći uvjet je vatra. Eddom je, doduše, prošao i bez nje, ali gotovo uvijek postoji mogućnost da se i najskromnijim priborom upali vatra. Od naplavina, neke trave i sličnog priprema se gorivo koje vrlo lako plane. Casiope, jedna vrst zimzelenog puzavca, sadrži u sebi toliko smole da se odmah upali, čak i ako je potpuno mokar. Vatra je moguće potpaliti i bez šibica: udaranje čelika o kamen samo je jedan od načina. Moguće je načiniti i lučno svrdlo, slično onom koje imaju Eskimi i kojim se služe pri paljenju vatre. Konačno, svako je sredstvo za spasavanje opremljeno i pirotehničkim spravama za signalizaciju pa se i one mogu upotrebiti za paljenje vatre.

Neće svi brodolomci imati toliko sreće da naidu na ovčarske nastambe kao što je imao Eddom. Zbog toga, idući korak nakon pronalazjenja skloništa i paljenja vatre bit će davanje signala da se olakša rad spasiocima. Jedan od takvih signala je vatra. Slova »SOS« u snijegu mogu se vidjeti i iz aviona. Znak »SOS« treba izraditi tako da se u smjeru N—S izgaze slova veličine 9 metara. Što su slova dublje ugažena, to je jača sjena i veća mogućnost da će ona biti primjećena. Obično je bolje da se brodolomci ne miču s mjesta na kojem su se iskrcali. Ako je ipak potrebno otići, važno je da se ostave znakovi koji pokazuju u kojem je smjeru brodolomac krenuo.

Ljudi mogu bez hrane izdržati 20—30 dana, ali bez tekućine samo 10. Dobro je znati kako se konstruira primitivna stupica za manje životinje. Komadom štapa podboči se oveći kamen ili blok leda. Za štap se veže uzica čiji kraj skriveni lovac drži u ruci. Pod kamen se stavi malo hrane, a životinje ili ptice se privlače tako da lovac glasno ljubi nadlakticu ruke. Zvuk koji se tako proizvodi veoma je nalik glasanju ranjene ptice i vrlo je vjerojatno da će privući neku životinju ako je u blizini.

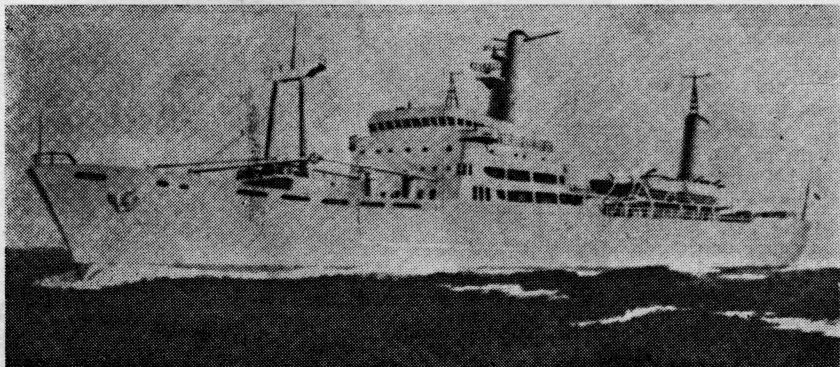
Kad životinja stigne do hrane pod kamenom, dovoljno je povući uzicu da je kamen poklopi.

U moru je, također, moguće maći hrane. Crvi, školjke, puževi, trpovi, priljepci, morske zvijezde . . . sve se to može jesti. Udice se mogu načiniti od otvarača za konzervu, pribadača, komadića kosti i sl. Praktična je i gradnja malih bazena u kojima za oseke zaostaju manje ribe. Najbolji način pripremanja hrane je iskuhavanje, a voda, koja nakon toga ostane, upotrebljava se za piće.

Najveće opasnosti po zdravlje brodolomaca u Arktiku predstavljaju ozebline i snježno sljepilo. Ozeblina na licu mogu se spriječiti praviljenjem grimasa, dok se jednostavne sunčane naočale prave tako da u komadu kore, papira ili tkanine izbušimo male otvore za oči i kroz to gledamo.

Harry Eddom je preživio, prije svega, zbog snažne volje za životom i sačuvane hladnokrvnosti. Naravno, i sreće. Drugi mornari će čitati ovu priču. Ako iz nje izvuku zaključke, to će im, možda jednog dana spasiti život. Harry Eddom dakle, nije spasio samo svoj život već i živote mnogih drugih.

Iako su ove preporuke namijenjene uglavnom sjevernjacima, one mogu koristiti i našim pomorcima.



JAPANSKA ĆE BRODOGRADILISTA ove godine porinuti ukupno 11,5 milijuna DWT brodova. No unatoč toga Japanci su uznemireni za budućnost: velike narudžbe orijaških tankera u britanskim brodogradilištima, kao posljedica devalvacije funte, uzrok su tom nemiru. Japanci ne mogu više snižavati cijene jer im troškovi, a osobito plaće radnika, znatno rastu. Nasuprot tome, Britanci sada grade tankere od 250.000 DWT po 70 dolara za 1 DWT.

*Umjetnička impresija prvog japanskog atomskog trgovačkog broda*